

Sisäministeriö
kirjaamo.sm@govsec.fi ja
maahanmuutto-osasto.sm@govsec.fi

Lausuntopyyntöne 18.2.2022 (VN/31772/2021-SM-9)

Kansaneläkelaitoksen lausunto luonnokseen hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

Sisäministeriö on pyytänyt Kansaneläkelaitokselta (Kela) lausuntoa hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta. Esityksellä laajennettaisiin pitkäaikaisen eli niin sanotun D-viisumin käyttöä uusiin kohderyhmiin. Ehdotettujen muutosten myötä pitkäaikainen viisumi voitaisiin myöntää opiskelijoille, tutkijoille, sertifioidujen työnantajien työntekijöille, yritysten johtotehtävissä toimiville sekä edellä mainittujen perheenjäsenille.

Esitettyjen muutosten tavoitteena on nopeuttaa oleskeluluvan saaneiden maahantuloa. Pitkäaikaisen viisumin käyttöönotto Suomessa on vahvistettu jo aiemmin ulkomaalaislakiin tehdyllä muutoksella (121/2022). Tämän aiemmin hyväksytyt muutokset nojalla pitkäaikaista viisumia voidaan myöntää erityisasiantuntijoille, kasvuyrittäjille ja heidän perheenjäsenilleen 1.6.2022 lukien.

Esityksen mukaan pitkäaikainen viisumi voitaisiin myöntää maahantuloa varten myös ulkomailla oleskelevalle oleskeluluvan haltijalle, jos hän on menettänyt oleskelulupakorttinsa.

Lisäksi hallituksen esitykseen sisältyy ulkomaalaislain muutos, joka mahdollistaisi tilapäisen oleskeluluvan myöntämisen ulkoministeriön toimesta Suomeen saapuvien diplomaattiperheiden nuorille aina 20 ikävuoteen asti.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2023. Pitkäaikaisen viisumin myöntämistä koskeva säännös tulisi kuitenkin voimaan vasta 1.4.2023.

Kelan lausunto esitykseen

Asumisperusteisesta sosiaaliturvasta rajat ylittävissä tilanteissa annettussa laissa (16/2019) säädetään työskentelyä ja asumista

koskevista edellytyksistä sovellettaessa asumisperusteista etuuslainsäädäntöä henkilöihin, jotka tulevat ulkomailta Suomeen tai muuttavat Suomesta ulkomaille. Lakia sovelletaan yhdessä asumisperusteisen etuuslainsäädännön kanssa. Tarkemmat edellytykset etuuksien saamiselle sisältyvät etuuslakeihin.

Asumisperusteisen etuuslainsäädännön soveltamisen edellytyksenä on, että henkilö oleskele maassa laillisesti (laki asumisperusteisesta sosiaaliturvasta rajat ylittävissä tilanteissa 4 §).

Esitetyn lain mukaan pitkäaikaisen viisumin nojalla Suomeen tulevalle on aina myös voimassa oleva oleskelulupa, vaikka hänellä ei ole vielä hallussaan varsinaista oleskelulupakorttia. Oleskelu Suomessa voidaan siis katsoa lailliseksi maahan tulosta lukien. Oikeus asumisperusteisiin etuuksiin alkaa siitä, kun asumisperusteisesta sosiaaliturvasta rajat ylittävissä tilanteissa säädetyt asumisen tai työskentelyn edellytykset täyttyvät. Näin ollen pitkäaikaisen viisumin käyttönotolla ei ole vaikutusta siihen, mistä lukien henkilön oikeus asumisperusteisiin etuuksiin voi alkaa. Henkilöä pidetään työntekijänä työskentelyn aloittamisesta lukien, jos työskentely täyttää asumisperusteisesta sosiaaliturvasta rajat ylittävissä tilanteissa annetun lain 7 §:ssä säädetyt ansiotasovaatimuksen. Apurahaa saavan tutkijan osalta taas edellytetään 9 §:n mukaisesti maatalousyrittäjän eläkelain mukaisen vakuutuksen voimassaoloa.

Opiskelijoiden osalta Suomeen muuttavan henkilön oikeus asumisperusteisiin etuuksiin ratkaistaan arvioimalla hänen asumistaan olosuhteet kokonaisuudessaan huomioon ottaen. Muusta kuin EU-lainsäädäntöä soveltavasta maasta Suomeen muuttavan henkilön Suomessa asumista arvioidaan ottaen huomioon se, mitä kotikuntalain (201/1994) 4 §:ssä säädetään ulkomailta tulleen henkilön kotikunnan ja asuinpaikan määräytymisestä. Näin ollen myöskään opiskelijan oikeus asumisperusteisiin etuuksiin ei voi syntyä ennen Suomeen muuttoa.

Pitkäaikaisen viisumin käyttöön otolla esitettyjen muuttoryhmien osalta ei siis ole vaikutusta Kelan toimeenpanemaan sosiaaliturvaan. Sama koskee tilanteita, joissa pitkäaikainen viisumi myönnetään oleskelukorttinsa ulkomailla menettäneelle Suomeen paluuta varten. Oikeus asumisperusteisiin etuuksiin ratkaistaan heidänkin osaltaan asumisperusteisesta sosiaaliturvasta rajat ylittävissä tilanteissa annetun lain sekä etuuslakien mukaisesti.

Suomeen saapuvan diplomaattiperheen nuoren osalta ei ole Kelan toimeenpaneman sosiaaliturvan osalta merkitystä sillä, myöntääkö luvan Maahanmuuttovirasto vai ulkoministeriö. Asumisperusteisesta sosiaaliturvasta rajat ylittävissä tilanteissa annetun lain 2 §:n 5) kohdan mukaan toisen valtion diplomaattisena edustajana tai lähetettyinä konsulivirkamiehenä palvelevan henkilön perheenjäsen ei ole lain soveltamisalassa eikä siis oikeutettu asumisperusteisiin etuuksiin.

Perheenjäsen määritellään lain 3 §:n 11) kohdassa, jonka mukaan perheenjäsenellä tarkoitetaan mm. henkilön aviopuolisoa ja hänen tai hänen puolisonsa alle 18-vuotiasta lasta. Täytettyään 18-vuotta diplomaattiperheen nuori voi olla oikeutettu asumisperusteisiin etuuksiin, jos hän täyttää asumisperusteisesta sosiaaliturvasta rajat ylittävissä tilanteissa annetun lain mukaiset työskentelyn tai asumisen edellytykset. Lisäksi edellytetään voimassa olevaa oleskelulupaa, jos sellainen tarvitaan. Merkityksellistä ei ole, mikä taho oleskeluluvan myöntää.

Mia Helle

Yksikön päällikkö

Suvi Rasimus

Keskuksen päällikkö